

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מאי 2023	הצבאית הראשית

הנחיה מס' 2.23

הצבעות כפולות

כללי

1. "הגינות, טוהר ויעילות בסדרי הבחירות" (ב"ש 67/84 חדד נ' פז ואח'), הם מהעקרונות הבסיסיים, עליהם מושתת כל משטר דמוקרטי. השמירה עליהם נועדה להבטחת ניהולן השוויוני, ההגון והסדור של הבחירות, ולהגן מפני הסיכון של עיוות תוצאותיהן:
"הקפדה על קיום כללי הבחירות הינה מיסודותיו של משטר דמוקרטי. על כל אחד לדעת כי חייבת להיות הקפדה מלאה על כל תג מהוראות ונוהלי הבחירות. אין איש יכול לעשות דין לעצמו, וכל סטייה יזומה או מתוכננת, כפי שנעשתה במקרה הנדון, מן הראוי שתגרור בעקבותיה עונש הולם" (רע"פ 107/89 פינטר נ' מדינת ישראל)
2. הדברים מקבלים משנה תוקף כאשר מדובר בחיילי צה"ל, אשר הדין מאפשר להם לממש את זכותם האזרחית ביתר קלות, בדרך של הצבעה בקלפי צבאית ביחידותיהם. מכאן, שנדרשת הקפדה יתרה עם המנצלים לרעה הזדמנות זו, וזאת כדי להגן על יסודות הדמוקרטיה.
3. האיסור על הצבעה כפולה קבוע בסעיפים 124(א)-(2)-(3) לחוק הבחירות לכנסת [נוסח משולב], התשכ"ט-1969 ובסעיפים 90(2)-(3) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965. לעבירות אלו שתי חלופות עובדתיות:
 - 2.1. הצבעה יותר מפעם אחת, בין באותה קלפי ובין בקלפיות שונות;
 - 2.2. הטלה בכוונה של יותר ממעטפה אחת לתוך הקלפי, בין שיש בה פתק הצבעה ובין שהיא ריקה.
4. העונש הקבוע בחוק בצד העבירות הוא מאסר שנתיים או קנס 10,000 לירות.

מדיניות חקירה והעמדה לדין

3. ככלל, חקירת מצ"ח תיפתח בעניינו של כל חייל החשוד בכך שהצביע למעלה מפעם אחת, וכאשר נמצאו ראיות לכאורה לכך – יוגש ככלל כתב אישום.
4. במהלך החקירה והטיפול בתיק, יש לעמוד, בין היתר, על:
 - א. היסוד העובדתי – ביצוע הצבעה בכל אחת מהפעמים, במשמעותו הפיזית של מונח זה. כלומר, הטלת מעטפת הצבעה לתוך קלפי בחירות בכל פעם, ואף אם אחת או יותר מן הצבעות בפני עצמה אינה הצבעה כשרה, מכל טעם שהוא (ראו ע/223/00 סמ"ר כרמי נ' התצ"ר, להלן: "עניין כרמי"; ער/מח/43/06 התוב"צ נ' טור' עדרי, להלן: "עניין עדרי"; ראו גם ע/190/01 סמל להב נ' התצ"ר).
 - ב. היסוד הנפשי – מודעותו של החייל לביצוע "הצבעה" כאמור, יותר מפעם אחת, או חשד שמא הוא עושה כן, העולה כדי "עצימת עיניים", כתחליף למודעותו (ע/132/09 התצ"ר נ' סמ"ר עטבאי; ע/72/97 טור' מישלי נ' התצ"ר).

פרק העבירות	הנחיות התביעה
עדכון אחרון: מאי 2023	הצבאית הראשית

הטיעון לעונש

5. לנוכח חומרת העבירה והערך המוגן המונח בבסיסה, במקרים של הצבעה כפולה – ככל העבירות שעניין פגיעה בטוהר הבחירות – יעתור התובע להטלת עונש מאסר בפועל, שעל דרך הכלל ירוצה בכליאה ממשית (ראו ע/160/07 התצ"ר נ' רס"ל שטרית; עניין כרמי; ע/120/97 התצ"ר נ' רס"ר ניסים, להלן: "עניין ניסים"; ע/111/97 סמל פורמן נ' התצ"ר, להלן: "עניין פורמן"; ע/70/97 התצ"ר נ' רב"ט לוי, להלן: "עניין לוי"; עניין עדרי).
6. נסיבה לחומרה תהיה אם הנאשם ביקש באופן מודע ומכוון להשפיע על תוצאות הבחירות או לפגוע בטוהר הבחירות. אינדיקציות ראייתיות העשויות ללמד, בין היתר, על מטרה לפגוע בהליך הבחירות הן הצבעה כפולה בקלפי הצבאית, דרגתו ומעמדו של הנאשם, היכרות עם הודעות רשמיות המופצות בצה"ל לקראת הבחירות וכיו"ב.
7. בהקשר זה יובהר כי בהתאם לחזקת המודעות, אדם מודע לתוצאות הטבעיות של מעשיו. משכך, מי אשר הצביע פעמיים היה מודע למשמעות הטמונה במעשיו, כלומר לאפשרות שמעשיו יטו את תוצאות הבחירות. זאת, גם אם מדובר בהצבעתו הראשונה של הנאשם בבחירות.
8. במקרים חריגים, בהם מבוסס היסוד הנפשי על עצימת עיניים, או בקיומן של נסיבות חריגות אחרות, ניתן יהיה לשקול לעתור להטלת עונש של מאסר בדרך של עבודה צבאית.
9. הקביעה לשם מה בוצעה העבירה – פגיעה בטוהר ההליך או התרשלות וכד' היא סוגיה ראייתית, שתיבחן בהתאם לחזקות הקבועות בדין (למשל, "חזקת המודעות"), תוך יישום על נסיבות המקרה הפרטניות.
9. התובע ידגיש בטיעונו, ככל שהדבר נדרש, כי:
 - א. שמירה על הליך בחירה תקין היא מנשמת אפה של השיטה הדמוקרטית וניסיון לפגוע בו בדרכי מרמה פוגע ביסודות המשטר הדמוקרטי. בהתאם לפסיקה, "תנאי בל יעבור לכל חברה חופשית הוא אמון מלא ומוחלט של הציבור, ללא כל תג וסייג בתהליך הבחירה הדמוקרטי" (ע"פ י-ס) 2245/01 מדינת ישראל נ' אלפנביין (פורסם בנבו)).
 - ב. החומרה במעשה ההצבעה הכפולה היא ביצירת סיכון בכוח לפגיעה בטוהר הבחירות. משכך, אין זה משנה אם אחת או יותר מן ההצבעות בפני עצמה הייתה הצבעה בלתי-כשרה, מכל טעם שהוא (עניין כרמי), והאם גרמה לעיוות תוצאות הבחירות בפועל, אם לאו (עניין עדרי).
 - ג. אין לאפשר הקלה בעונש לנוכח טענה שהצבעה כפולה על-ידי חיילים מבוצעת בנסיבות שונות מאשר על-ידי אזרחים, ולכן "ממילא צפויה הייתה להתגלות" (עניין עדרי; עניין לוי).
10. בנוסף, יעתור התובע להטלת עונשי מאסר מותנה, וככלל גם הורדה לדרגת טוראי וקנס כספי.
11. סטייה מהוראות הנחייה זו תיעשה במקרים חריגים, באישורו של פרקליט צבאי.